

# **Posudek na diplomovou práci**

Posudek oponenta diplomové práce

## **„Poruchy chování u dospívajících v kontextu socializace“**

kteřou předkládá Věra Kajuková

Problematika poruch chování představuje jedno z průřezových témat, kterému se, v ideálním případě ve vzájemné součinnosti, věnují psychologie, psychiatrie a etopedie. Ani multidisciplinární přístup však opakovaně nepřináší dostatečně efektivní výsledky a dospívající s diagnózou poruch chování v průběhu svého životního vývoje čelí množství potíží, které nezřídka souvisejí s jejich antisociálním chováním. Možná právě komplexnost a složitost uvedeného problému inspirovaly autorku k pohledu na poruchy chování z hlediska socializace dětí a dospívajících. Jako prostředek pro vyjádření svých soudů a závěrů využila Bronfenbrennerovu teorii ekologických systémů.

Diplomová práce je tradičně členěna na teoretickou a empirickou část. Autorka zahajuje obecnou kapitolou týkající se socializace jedince, plynule přechází k případným zdrojům obtíží, které mohou v průběhu daného procesu nastat a následně se již zaměřuje především na poruchy chování, které z těchto obtíží nezřídka vyplývají. Tři rozsáhlé kapitoly se věnují diagnostickým kritériím poruch chování, jejich projevům a konkrétním příčinám ve sféře biologického, psychického i sociálního vývoje. Autorka čerpá ze značného množství tuzemské i zahraniční odborné literatury a jednoznačně prokázala kvalitní schopnost získané informace vzájemně propojovat do adekvátních souvislostí. V některých případech však opomíjí uvádět přesné citace včetně stran, z nichž byla zvolená definice převzata, popř. ve výjimečných případech není uvedena citace vůbec (např. str. 44 – psychické potřeby dítěte).

Závěrečná kapitola teoretické části představuje možnosti prevence, výchovné intervence a léčby, které lze indikovat v případě poruch chování. Text se bohužel jeví velmi stručný, informace jsou relativně povrchní, což kontrastuje s předchozími rozsáhle a precizně zpracovanými kapitolami.

V empirické části jsou prezentovány čtyři případové studie dospívajících s diagnózou poruchy chování. Autorka zdůvodňuje preferenci kvalitativního výzkumu pro jeho komplexnost a možnost práce s množstvím různorodých informací. Na základě zvolených kazuistik si klade za cíl pojmenovat výskyt rizikových faktorů na straně subjektů i objektů socializace. Mimo to se v rámci dílčích cílů snaží zachytit případné rozdíly v projevech poruch chování z hlediska pohlaví i z hlediska vývoje jedince.

Případové studie zahrnují charakteristiky dvou chlapců a dvou dívek. Autorka cituje jejich rodinnou, školní, osobní i sociální anamnézu, uvádí údaje o jejich předchozích hospitalizacích a spolupráci se školskými poradenskými zařízeními. Data o všech klientech čerpala v průběhu jejich dvouměsíčního pobytu v diagnostickém ústavu. Údaje rovněž obsahují výsledky psychodiagnostického vyšetření všech dospívajících v průběhu pobytu.

Ačkoli případové studie představují významný podíl empirické části práce, na rozdíl od kvalitně zpracované teoretické části se vytrácí z textu přesnost a propracované uchopení kontextu. Autorka uvádí, že zvolila formu případových studií pro jejich komplexnost, avšak údaje o klientech jsou prezentovány nezřídka heslovitě, v některých větech dokonce chybí přísudek. V úvodní kapitole, v níž charakterizuje diagnostické metody, se dopustila několika

faktických chyb (mj. počet subtestů v testu WISC III, přesný název Ramenových progresivních matic a kognitivní procesy, na které se zaměřují, množství položek v HSPQ), u kazuistiky druhé dívky je závěr doslova převzat z předchozího případu, včetně původního jména klientky.

Závěrečné kapitoly práce se věnují shrnutí získaných dat a jejich aplikaci na Bronfenbrennerovu teorii ekologických systémů. Důraz je kladen zejména na složku mikrosystému a mezosystému. Autorka se snaží získané informace o klientech co nejpřesněji interpretovat a zdůraznit jejich význam pro rozvoj poruch chování. V některých momentech se zdá, že se v případě individuálních charakteristik dospívajících překrývají příčiny a následky (např. problematika volnočasových aktivit).

V závěrečné diskusi autorka propojuje získaná data s citacemi odborné literatury a ukazuje na oprávněnost závěrů práce v kontextu současného stavu vědeckého poznání v oblasti poruch chování. Diskuse je velmi rozsáhlá a detailní, autorka opět prokazuje kvalitní schopnost práce s odbornou literaturou. V posledních odstavcích vyjadřuje názor o relativní nezvratnosti poruch chování, přesto se domnívá, že je nutné pracovat komplexně s rodinou, klientem i dalšími institucemi, které se na socializaci jedince podílejí.

Na závěr otázky: Z práce není zřejmé, v jaké formě kontaktu byla autorka s klienty, jejichž případové studie využila. Zmiňuje možnost dvouměsíčního komplexního sledování klientů a rozhovory s učiteli a vychovateli. Jakým způsobem získala data pro empirickou část? Několikrát je zmíněn rozsah rozumových schopností v souvislosti s poruchami chování, avšak nikdy není zcela vysvětlen. Domnívá se autorka, že lze nalézt nějakou souvislost?

**Věra Kajuková předložila práci, která splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Doporučuji, aby se stala předmětem obhajoby na katedře psychologie UK FF v Praze.**

Praha 5. 5. 2008

  
PhDr. Lenka Krejčová